

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa förutvarande arbetare m. fl. å Hamre och Såtenäs egendomar.

I en den 16 februari 1945 dagtecknad proposition nr 101, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, framlagt förslag angående årligt understöd åt vissa förutvarande arbetare m. fl. å Hamre och Såtenäs egendomar.

I fråga om motiveringen för de framlagda förslagen får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

1:o.

Vissa förutvarande arbetare vid Hamre egendom. Under punkten 1 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att envar av förra arbetarna vid Hamre egendom i Badelunda socken Gustaf Mauritz Westerlund, Axel Emanuel Olsson, Adolf Sigfrid Johansson, Karl Emil Pettersson och Karl Gottfrid Larsson må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd, Westerlund, Olsson, Johansson och Pettersson å 480 kronor samt Larsson å 300 kronor.

I anledning av en av flygförvaltningen i skrivelse den 27 januari 1944 gjord framställning förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 28 april 1944, bland annat, att vissa områden av Hamre egendom i Badelunda socken av Västmanlands län, vilka erfordrades för Västmanlands flygflottiljs nya kasern-etablissemang vid Hässlö, skulle avstås till kronan i den ordning lagen om expropriation stadgade.

Vid Hamre egendom, som arrenderas av Eric Hamne, hava åtta arbetare varit anställda. Efter avståendet till kronan av större delen av den till egendomen hörande åkerjorden har Hamne sett sig ur stånd att behålla flera än tre av nyssnämnda åtta arbetare. De övriga fem, Gustaf Mauritz Westerlund, Axel Emanuel Olsson, Adolf Sigfrid Johansson, Karl Emil Pettersson och Karl Gottfrid Larsson, hava entledigats från sina anställningar. Pettersson, vars bostad stått hindrande i vägen för de för flygflottiljen erforderliga byggnadsarbetena, har efter uppsägning från Hamnes sida slutat sin anställning

vid Hamre egendom den 19 april 1944, varefter han flyttat till Lundby gård i Badelunda socken, där han förhyrt bostad och under skördetiden anlitats för tillfälligt arbete utan att dock hava erhållit anställning i egentlig mening. Westerlund, Olsson, Johansson och Larsson hava entledigats från sina anställningar vid Hamre egendom från och med den 1 november 1944 men erhållit tillstånd att kvarbo där till den 1 april 1945.

Av landsfiskalen i Västerås distrikt lämnade uppgifter rörande de entledigade fem arbetarna giva vid handen, att de sakna tillgångar och att möjligheterna för dem att erhålla ny stadigvarande anställning på grund av ålder och nedsatt arbetsförmåga torde vara obetydliga. Ingen av arbetarna har försörjningsplikt mot minderåriga barn. Deras ålder, civilstånd, anställningstider och avlöningsförhållanden vid Hamre egendom framgå av nedanstående tablå.

N a m n	Födelseår	Civilstånd	Anställd sedan år	Årsavlöning (inkl. naturaförmåner) kr
G. M. Westerlund.....	1881	gift	1897	2 790:—
A. E. Olsson	1884	änkling	1921	2 755:—
A. S. Johansson	1884	gift	1924	2 740:—
K. E. Pettersson	1886	gift	1924 ¹	2 700:—
K. G. Larsson.....	1889	gift	1928	2 840:—

¹ Dessutom anställd under åren 1914—1918.

Det årliga värdet av de naturaförmåner, som förenämnda arbetare åtnjutit vid Hamre egendom, har uppskattats till 600 kronor för Pettersson samt till 1 340 kronor för envar av de övriga.

Flygförvaltningen har i utlåtande den 30 mars 1944 hemställt, att årligt understöd måtte utverkas åt ifrågavarande fem arbetare att utgå från dagen för vederbörandes entledigande från anställningen vid Hamre. Ämbetsverket har därvid anført, att det med hänsyn till arbetarnas ålder ville synas, som om ingen av dem hade möjlighet att erhålla ny anställning, som kunde trygga hans framtid. I anseende till de förändrade förhållanden, vilka inträtt för berörda arbetare och vilka vore likartade med dem, som föranledde 1937 års riksdag att bereda ersättning åt arbetare vid Hässlö, ansåge flygförvaltningen skäl föreligga för att understöd av statsmedel beviljades även i nu föreliggande fall. Flygförvaltningen föreslog, att de årliga understöden bestämdes till 300 kronor för Larsson och till 480 kronor för envar av de övriga.

Föredragande departementschefen har anført:

Med hänsyn till att ifrågavarande arbetare icke varit anställda i statens tjänst är det i viss mån tveksamt, om understöd eller annan ersättning av statsmedel bör utverkas åt dem. Såsom i ärendet erinrats har emellertid riksdagen tidigare beviljat årliga understöd eller flyttningsbidrag åt vissa i enskild tjänst anställda arbetare vid Hässlö egendom, vilka till följd av egendomens ianspråktagande för flygvapnets räkning gått förlustiga sina anställ-

ningar och måst avflytta från egendomen. På grund härav och då förhållandena i nu förevarande fall jämväl i övrigt synas i huvudsak likartade med dem, som förelågo beträffande nyssnämnda arbetare vid Hässlö, vill jag icke motsätta mig, att staten lämnar ekonomiskt bistånd även åt de fem arbetare, som entledigats från sina anställningar vid Hamre egendom. I betraktande av att deras möjligheter att erhålla ny stadigvarande anställning torde vara ringa, synes detta bistånd böra erhålla formen av årliga understöd. Dessa torde skäligen kunna bestämmas till de av flygförvaltningen föreslagna beloppen, att utgå från och med den 1 juli 1945. Å understödsbeloppen komma att utgå dyrtids- och kristillägg enligt samma grunder, som gälla för s. k. riksdagspensioner. Understöden torde böra bestridas från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning. *Utskottet.*

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

Vissa förutvarande arbetare vid Såtenäs egendom. Under punkten 2 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att envar av understödstagarna vid Såtenäs egendom i Tuns socken Gerda Elving, Karl Johansson, P. V. Kjellén, Tekla Larm, Anna Leijon, K. J. Nilsson och Johanna Säverström må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 840 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall utgå.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1938 års riksdag (prop. nr 314; statsutsk. utl. nr 175; riksd. skr. nr 432) — med ändring av vad 1936 års försvarsbeslut därutinnan innehöle — att flygvapnets andra medeltunga bombflottilj skulle förläggas till Såtenäs i Skaraborgs län, varjämte riksdagen anvisade anslag till markinköp m. m. för flottiljens förläggning.

I samband med förvärvet av Såtenäs egendom har statsverket åtagit sig att underhålla vissa understödstagare å egendomen. Dessa åtnjuta för närvarande utöver förmån av fri bostad och nyttjanderätt till potatisland kontant ersättning för vissa andra naturaförmåner med 832 kronor 50 öre för år. I förevarande sammanhang är närmast fråga om storleken för framtiden av den kontanta ersättningen samt om vilket anslag, som bör anlitas för kostnadernas bestridande.

Föredragande departementschefen har anfört i huvudsak följande.

Då de nu utgående understöden bestämts på grundval av gällande priser på vissa naturaprodukter, kan det visserligen med hänsyn till möjligheten av en ändring av dessa priser synas tveksamt, huruvida understöden böra fastställas att för framtiden utgå med nuvarande belopp. I likhet med flygförvaltningen och statskontoret anser jag dock övervägande skäl tala för en

anknytning till de nuvarande årsbeloppen, som dock för att bliva jämnt delbara med tolv böra fastställas till 840 kronor, varå dyrtids- eller kristillägg icke skall utgå. På sätt myndigheterna föreslagit torde understöden böra bestridas från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Utskottet. Med biträdande av vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 26 april 1945.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Åkerberg, Sandström, Leander, Edin, Lindblom, Löfgren, Fahlander och Ljungdahl;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen*, Eriksson i Sandby*, Johnsson i Kastanjegården, von Seth*, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby och fru Humla.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
